

*Załącznik do uchwały
Nr XI / 59 /03 Rady Powiatu
w Sępólnie Kraj. z dnia
24 września 2003 roku*

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Więcborku

Więcbork, 2003r.

WSTĘP

Wejście w fazę transformacji ustrojowej – przekształcenie państwa polskiego w społeczeństwo demokratyczne z gospodarką rynkową, choć otworzyło perspektywistycznie nadzieję na rozbudowę infrastruktury społecznej, przyniosło nowe zagrożenie, nie usuwając powstałych po minionym okresie problemów.

Nie ulega wątpliwości, że transformacja ustrojowa do gospodarki rynkowej jest wyjątkowo trudnym okresem przystosowawczym dla osób mało przedsiębiorczych, dotkniętych chorobami, inwalidztwem, obarczonych liczną rodziną, starszych i rodzin niepełnych.

Dlatego też istotną rolę przypisuje się tutaj pomocy społecznej, której celem jest udzielenie takiego wsparcia osobom lub rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokajanie podstawowych potrzeb, aktywność społeczną, skuteczną realizację ról społecznych, ale także szanse na rozwój.

Innymi słowy skutecznie pomóc, to pozbawić uprawnień do pomocy społecznej przez usunięcie, bądź ograniczenie dysfunkcji, - wyprowadzenie z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to możliwe.

Pomoc społeczna jako instytucja społeczna odgrywa szczególnie ważną rolę w okresie transformacji systemu społeczno-gospodarczego, który charakteryzuje się ponadprzeciętnym obniżaniem miejsc pracy, bezrobociem, emigracją ludzi młodych i wykwalifikowanych, pauperyzacją ludności, nasilającymi się problemami mieszkaniowymi.

Koszty reformy systemu odczuwalne są, po dzień dzisiejszy, głównie przez słabsze ekonomicznie grupy społeczne powodując powolną segregację społeczeństwa.

Opracowanie niniejszej strategii ma się przyczynić do praktycznych rozwiązań, które pozytywnie wpłyną na wzmocnienie lub wsparcie społeczności lokalnej na drodze do osiągnięcia pełnej samodzielności w życiu społecznym, przy wykorzystaniu umiejętności, doświadczeń innych podmiotów (Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Szkół, Stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych).

Celem strategii jest przedstawienie bilansu korzystnych i niekorzystnych cech społecznych regionu i na ich podstawie identyfikacja barier i przeszkód oraz opracowanie dokumentu, dzięki któremu możliwe będzie sprawne i racjonalne organizowanie działań, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sępoleńskim, między innymi poprzez wprowadzanie programów służących realizacji zadań pomocy społecznej.

Podstawą strategii powinno być maksymalne wykorzystanie istniejących w regionie zasobów, potencjału i korzyści płynących z jego uwarunkowań i położenia. Dlatego bardzo ważne jest, aby oparta ona była na starannej i rzetelnie przygotowanej diagnozie istniejącego stanu regionu, jego możliwości i zagrożeń oraz infrastruktury i zasobów.

Kolejnym etapem pracy jest ustalenie i analiza dominujących w powiecie problemów społecznych, określenie priorytetów, sformułowanie celów strategicznych w obszarze pomocy drugiemu człowiekowi.

Podczas opracowywania poniższej strategii w ujęciu szeroko rozumianej pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Więcborku korzystało z informacji, danych uzyskanych z:

- ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu sępoleńskiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Kr.
- Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy,
- organizacji pozarządowych z terenu powiatu sępoleńskiego działających na polu szeroko rozumianej pomocy społecznej,
- Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Kr.
- szkół

Strategia ukazuje stan obecny i możliwości w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w powiecie sępoleńskim.

W pierwszej części przedstawiona jest ogólna sytuacja regionu, jego uwarunkowania gospodarcze i społeczne. Druga część opracowania zawiera podstawowe informacje związane z pomocą społeczną w powiecie – zakres udzielonych świadczeń, infrastrukturę na rzecz klientów, kadre oraz działalność organizacji pozarządowych.

Kolejną częścią strategii to charakterystyka dominujących powodów korzystania z pomocy społecznej w powiecie sępoleńskim.

Ostatnią częścią strategii to sformułowanie celów strategicznych w obszarze pomocy drugiemu człowiekowi.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego została wpisana w Strategię Rozwoju Powiatu Sępoleńskiego oraz Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA POWIATU

SĘPOLEŃSKIEGO

Dla określenia rozmiarów problemów występujących na terenie powiatu sępoleńskiego oraz aby móc im przeciwdziałać niezbędne jest poznanie ogólnej charakterystyki naszego powiatu.

Powiat Sępoleński został reaktywowany 01.01.1999r. na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998r. o wprowadzeniu zasadniczego, trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Siedzibą powiatu jest miasto Sępólno Krajeńskie.

1. Powierzchnia

W skład reaktywowanego powiatu sępoleńskiego weszły cztery gminy: Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno i Więcbork, na terenie, których leżą trzy miasta: Sępólno Krajeńskie, Więcbork i Kamień Krajeński. Pod względem liczby gmin w powiecie należy on do najmniejszych w województwie kujawsko-pomorskim (jak wynika z rysunku Nr 1).

Pod względem powierzchni (792km²), powiat sępoleński należy do mniejszych powiatów byłego województwa bydgoskiego .

Na użytki rolne przypada 524 km², a na lasy 183 km² obszaru z czego wynika jednoznacznie, iż powiat ma charakter rolniczy z dużymi predyspozycjami do rozwoju turystyki.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego funkcjonuje 2.336 indywidualnych gospodarstw rolnych, których przeciętna powierzchnia wynosi 17 hektarów, przy czym dominują małe gospodarstwa rolne o powierzchni do 1 ha użytków rolnych, których jest 608, natomiast dużych indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 50 ha użytków rolnych jest tylko 53.

Pod względem stanu rozwoju miejskiej sieci osadniczej, powiat należy do powiatów o dosyć dobrych uwarunkowaniach rozwoju. Wskaźniki liczby miast na 100km² powierzchni bezleśnej oraz liczby miast na 10 000 mieszkańców należą do największych w województwie (wskazują one na stosunkowo łatwy dostęp mieszkańców do infrastruktury zgromadzonej w miastach). Pewnym problemem jest stosunkowo niewielka przeciętna wielkość miasta w powiecie, co ogranicza rozwój niektórych elementów infrastruktury społecznej, handlu i usług.

Ważnym elementem sieci osadniczej powiatu są największe miejscowości wiejskie, a szczególnie Sypniewo (28 pod względem wielkości wieś dawnego województwa bydgoskiego, liczy ok. 1 300 mieszkańców).Z uwagi na to, że powiat ma charakter rolniczy na terenie powiatu sępoleńskiego został utworzony Krajeński Park Krajobrazowy, którego atutem jest niezwykle ciekawie ukształtowany teren, liczne lasy i jeziora, nad którymi położone są liczne ośrodki wczasowe.

Rysunek Nr 1 Mapa Powiatu Sępoleńskiego

2. Sfera Gospodarcza

W zakresie instytucji i urzędzeń z zakresu infrastruktury społecznej, mających bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, powiat sępoleński w większości wskaźników lokuje się na poziomie zbliżonym do przeciętnej (lub nieco niżej przeciętnej) dla województwa. Wyraźnie lepszy wskaźnik notuje się w zakresie telefonizacji – należy on do najwyższych, natomiast do słabych punktów należy niski poziom przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość na terenie naszego powiatu przedstawia rysunek Nr 2.

W zakresie obsługi mieszkańców wyodrębniają się centra w Sępólnie Kr., Więcborku i w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego w Sypniewie. Należy zwrócić uwagę na fakt, że miasto Sępólno Kr. jest zbyt słabym ośrodkiem by pełnić wszystkie najważniejsze funkcje powiatu, jednak przy partycypacji innych miejscowości, Powiat Sępoleński jest w stanie zapewnić obsługę mieszkańcom na poziomie porównywalnym ze średnią wojewódzką.

Niewątpliwie korzystnym uwarunkowaniem jest zwarty kształt powiatu i łatwy dostęp do miast, które stanowią ośnowę rozwoju infrastruktury i lokalne bieguny rozwoju.

Powiat Sępoleński położony jest na przecięciu tras: Poznań – Gdynia oraz Warszawa – Bydgoszcz – Koszalin – Kołobrzeg i posiada szeroko rozbudowaną infrastrukturę techniczną: sieć 5 banków, łączność telekomunikacyjną, bogatą sieć wodociągową i 4 oczyszczalnie.

Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje 1845 podmiotów gospodarczych, w tym 65 w sektorze publicznym, a najbardziej rozwinięte gałęzie przemysłu to: przemysł metalowy, meblowy i drzewny.

W miastach powiatu brakuje dużych zakładów pracy, które byłyby w stanie zatrudnić większą ilość pracowników. Brak zasobów naturalnych, rozwiniętej infrastruktury miejskiej oraz zasobów kapitałowych dyktuje charakter działalności gospodarczej. Na obszarze powiatu wiodącą rolę odgrywają małe sklepy i zakłady wytwórcze „firmy rodzinne”, które nie są w stanie dać zatrudnienia dla szerszej rzeszy bezrobotnych. Firmy te stanowią ok. 70% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych powiatu.

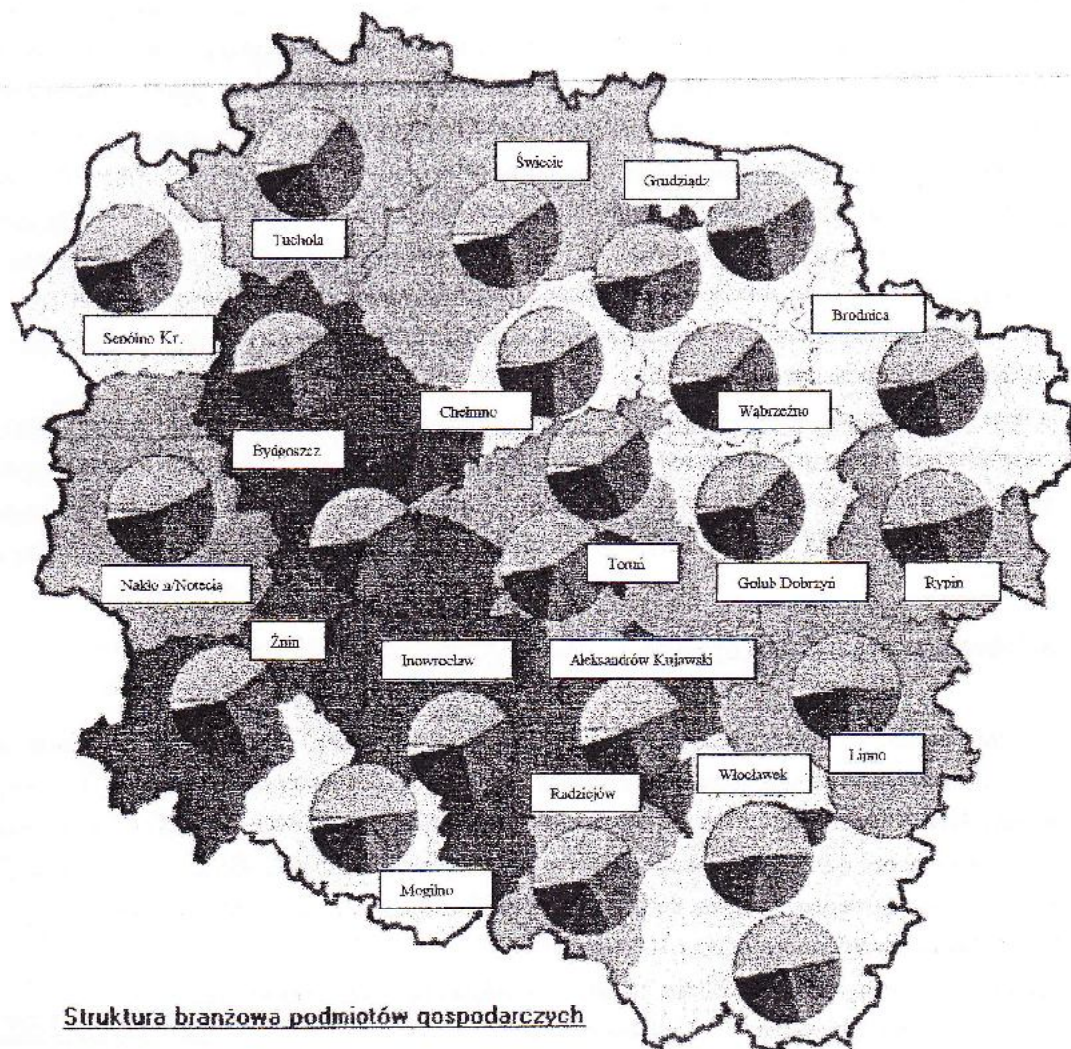
Istniejące zakłady, które przed dekadą lat 90-tych zatrudniały po kilkaset osób, a po przekształceniach czy to w spółki akcyjne, czy też w firmy prywatne zatrudniają obecnie o ok. 60% mniej pracowników. W wyniku przekształceń własnościowych w 1990r. na terenie byłych województw: bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego znajdowało się łącznie około 610 przedsiębiorstw państwowych. Z tej liczby aż 108 Państwowych Gospodarstw Rolnych zostało przekazanych do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, 4 przedsiębiorstwa skomunalizowano, a 39 poddano postępowaniu naprawczemu.

Najbardziej rozwiniętym sektorem przemysłu w powiecie sępoleńskim był i jest nadal przemysł drzewny, w którym znaczący udział ma kapitał zagraniczny: „HASTE” – udział kapitału szwedzkiego, „LEMARCK” – udział kapitału niemieckiego, Fabryka Mebli Biurowych „MDD”. Ogólnie zakładów trudniących się w tym przemyśle i współpracujących z Powiatowym Urzędem Pracy jest 24 z tego 50% znajduje się w mieście powiatowym – Sępólnie Krajeńskim.

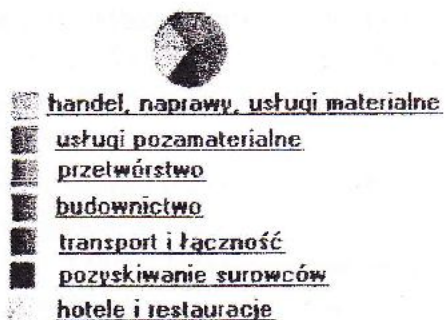
Gospodarka powiatu opiera się na sektorze rolniczym, w którym średnia wielkość gospodarstwa rolnego zamyka się na sektorze w przedziale 10-20 ha, przy III-IV klasie gleby. Ze względu na swoje położenie duże rezerwy powiat posiada w turystyce i agroturystyce.

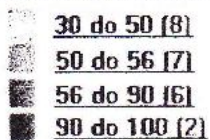
Rysunek Nr 2 Stan Rozwoju Przedsiębiorczości

Struktura branżowa podmiotów gospodarczych

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Źródło: Diagnostyka Prospektywna. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

Jak wynika z rysunku Nr 2 przedsiębiorczość powiatu sępoleńskiego jest porównywalna z innymi powiatami w województwie. Gorzej natomiast przedstawia się jego pozycja w porównaniu z liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców. Porównywalnie z innymi powiatami z terenu nowego województwa największą ilością podmiotów gospodarczych są podmioty prowadzące działalność handlową. Kolejną pod względem ilościowym są podmioty prowadzące działalność produkcyjną, związane z rolnictwem, firmy budowlane, firmy transportowe oraz podmioty związane ze służbą zdrowia, administracją, edukacją, usługami restauracyjnymi i hotelarskimi. Często duży udział zatrudnionych w ochronie zdrowia i edukacji czy też administracji wynika z faktu, iż działalności te nie ulegają drastycznym zmianom na rynku pracy i związane są z usługami gwarantowanymi przez państwo lub samorząd. Pomimo nie najwyższych zarobków gwarantują to, że praca w tych działach zapewnia w pewnym stopniu ciągłość pracy. Niestety w ostatnim okresie do ewidencji bezrobotnych coraz częściej trafiają osoby pracujące w służbie zdrowia, czego powodem jest przekształcony Szpital Powiatowy znajdujący się na terenie naszego powiatu. Szczególną grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby niepełnosprawne. Częściowy problem bezrobocia wśród tych osób rozwiązują cztery zakłady pracy chronionej działające na terenie powiatu: „Fabryka Mebli Biurowych MDD” zatrudniająca 84 osoby niepełnosprawne, „K&K” s.c zatrudniająca 24 osoby niepełnosprawne, Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Seydak” zatrudniająca 8 osób niepełnosprawnych i Zakład Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych „WILKING” zatrudniająca 18 osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu sępoleńskiego znajdują się również przedsiębiorstwa posiadające certyfikaty ISO, które są uznanym świadectwem bardzo wysokiej jakości produkcji na rynku międzynarodowym podwyższając tym samym atrakcyjność inwestycyjną tego regionu. W naszym kraju pod koniec roku 1999 certyfikaty ISO posiadało ok. 620 firm, a na terenie naszego województwa takie certyfikaty otrzymało łącznie 28 firm.

3. Oświata, ochrona zdrowia

W gminach na terenie powiatu funkcjonują 24 szkoły podstawowe i 8 gimnazjów. W gestii powiatu jest również prowadzenie szkolnictwa specjalnego i średniego. Szkolnictwo Specjalne to **Zespół Szkół Specjalnych w Sępólnie Kr.**, mieszczący się przy ul. Hallera 29 (w skład Zespołu Szkół Specjalnych w Sępólnie Kr. wchodzi: Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Specjalne oraz funkcjonuje internat. W okresie wakacji w placówce tej czynne jest Szkolne Schronisko Młodzieżowe dysponujące 30 miejscami noclegowymi) oraz **Szkoła Specjalna w Więcborku** przy Al. 600-lecia.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne to 2 licea ogólnokształcące oraz 3 szkoły zawodowe.

Liceum Ogólnokształcące im. T. Kotarbińskiego w Sępólnie Kr. oraz **Liceum Ogólnokształcące im. J. Korczaka w Więcborku** – to szkoły z ponad 50-letnią tradycją, których mury opuściło blisko 4800 absolwentów. Wielu z nich (szacunkowo 40%) z powodzeniem zdaje egzaminy na studia wyższe. W zależności od zainteresowań uczniów licea oferują naukę w klasach z rozszerzonym programem w zakresie przedmiotów: humanistycznych, przyrodniczych oraz ścisłych.

Zespół Szkół Zawodowych w Sępólnie Kr. jest szkołą, która kształci uczniów w systemie dziennym i wieczorowym. W ZSZ kształci się 700 uczniów w różnych zawodach, a główne kierunki to: stolarz, mechanik pojazdów samochodowych, sprzedawca, monter urządzeń telekomunikacyjnych.

W wieczorowym Technikum dla Dorosłych uczy się 125 słuchaczy w specjalnościach: technik technologii drewna i technik budowy maszyn.

W 1999r. baza szkoły powiększyła się o pełnowymiarową salę gimnastyczną, wykonaną przy współudziale zakładów pracy, pracowników szkoły i młodzieży.

Zespół Szkół - Centrum Edukacyjne w Więcborku to również szkoła z długoletnią tradycją, posiadająca bardzo dobrą bazę dydaktyczną i sportową. Przy szkole istnieje internat, który prowadzi działalność przez cały rok.

W okresie letnim przebywają tu dzieci i młodzież z kraju i zagranicy na koloniach organizowanych przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie.

W skład zespołu szkół wchodzi:

- Technikum Ekonomiczne
- Liceum Profilowane
- Liceum Ekonomiczne
- Liceum Handlowe
- Liceum Techniczne
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- Policealne Studium Informatyczne

Zaoczne:

- Liceum Ogólnokształcące
- Liceum Ekonomiczne
- Policealne Studium Informatyczne
- Policealne Studium Zawodowe

W szkole tej kształcą się rocznie około 850 uczniów.

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. I Armii WP w Sypniewie – to szkoła usytuowana w pięknym zabytkowym parku z rzadkim i okazałym drzewostanem. Szkoła powstała w 1947 roku.

W skład ZSCKR wchodzi:

- Technikum Rolnicze
- Technikum Żywności i Gospodarstwa Domowego
- Liceum Profilowane
- Zasadnicza Szkoła Mechanizacji Rolnictwa
- Zasadnicza Szkoła Specjalna
- Zaoczne Technikum Rolnicze

Przy zespole istnieje Gospodarstwo Pomocnicze ZSCKR z bazą dydaktyczną dla szkoły.

W pomieszczeniach internatu w okresie ferii zimowych i wakacji szkoła organizuje kolonie, wczasy, zimowiska dla dzieci, obozy sportowe oraz wszelkiego rodzaju kursy.

W Sępólnie Kr. przy ul. Wojska Polskiego działa również **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**, pod opieką której znajduje się ok. 9 260 dzieci i młodzieży ze wszystkich placówek terenowych tj. przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych.

Jej zasadniczym celem jest udzielenie pomocy młodemu człowiekowi we wczesnych stadiach powstawania problemów oraz podejmowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych, terapeutycznych, doradczych i konsultacyjnych.

Natomiast potrzeby mieszkańców powiatu w zakresie ochrony zdrowia zabezpieczone są przez następujące placówki służby zdrowia:

- szpital – 1 ze 135 łózkami – znajduje się w Więcborku
- przychodnie – 4,
- ośrodki zdrowia – 7,
- apteki i punkty apteczne – 7, w tym 6 jest prywatnych.

Tabela Nr 1

PERSONEL SŁUŻBY ZDROWIA										
WYSZCZEGÓLNIENIE	Lekarze	Lekarze dentyści	Farmaceuci	Pielęgniarki	Położne	Lekarze	Lekarze dentyści	Farmaceuci	Pielęgniarki	Położne
	w liczbach bezwzględnych					na 10 tys. ludności				
SĘPOLEŃSKI	43	11	8	148	21	10,3	2,6	0,2	35,4	5,0
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>										
Kamień Krajeński	5	3	1	7	1	4,2	4,2	0,1	9,8	1,4
miasto	3	3	1	6	1	12,8	12,8	0,4	25,6	4,3
wieś	-	-	-	1	-	x	x	x	2,1	x
Sępólno Krajeńskie	11	3	3	25	2	6,9	1,9	0,2	15,8	1,3
miasto	9	3	3	23	2	9,8	3,3	0,3	25,2	2,2
wieś	2	-	-	2	-	3,0	x	x	3,0	x
Więcbork	26	4	3	109	17	19,1	2,9	0,2	80,0	12,5
miasto	24	4	3	99	17	42,7	7,1	0,5	176,0	30,2
wieś	2	-	-	10	-	2,5	x	x	12,5	x
<i>Gminy wiejskie</i>										
Sośno	3	1	1	7	1	5,7	1,9	0,2	13,4	1,9

Źródło: Opracowanie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy (plyta CD)

5. Demografia regionu

Powiat jest zamieszkiwany przez ok. 41 848 osób i jest jednym z najmniejszych pod tym względem w województwie kujawsko-pomorskim co ilustruje rysunek Nr 3. W miastach zamieszkuje ponad 17 tys. osób, a więc 40% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia liczona zarówno do powierzchni ogółem, jak też powierzchni bezleśnej należy do najniższych w województwie.

Zarówno stosunkowo małej powierzchni, jak też stosunkowo małej liczby mieszkańców powiatu należy traktować jako uwarunkowań bezwzględnie negatywnych powiatu.

Powiat Sępoleński jest powiatem ludzi młodych, bowiem osób w wieku produkcyjnym jest 23.884, a w wieku poprodukcyjnym jest tylko 5.426. Pozostałe osoby to osoby w wieku przedprodukcyjnym, których najwięcej bo aż 4.389 osób jest w przedziale wiekowym 7-12 lat, a więc w wieku szkolnym.

Tabela Nr 2

LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wieku								Ludność w wieku nieproduk- cyjnym na 100 osób w wieku produkcyj- nym
		przedprodukcyjnym						produk- cyjnym	poproduk- cyjnym	
		razem	0-2	3-6	7-12	13-15	16-17	mężczyźni: 18-64 lata kobiety: 18-59 lat	mężczyźni: 65 lat i więcej kobiety: 60 lat i więcej	
SĘPOLEŃSKI	41848	12538	1622	2372	4389	2485	1670	23884	5426	75,2
<i>Gminy miejsko-wiejskie</i>										
Kamień Krajeński	7142	2255	290	419	799	475	272	4020	867	77,7
miasto	2346	769	95	126	273	180	95	1296	281	81,0
wieś	4796	1486	195	293	526	295	177	2724	586	76,1
Sępólno Krajeńskie	15861	4557	566	874	1658	922	537	9279	2025	70,9
miasto	9141	2511	270	462	914	559	306	5490	1140	66,5
wieś	6720	2046	296	412	744	363	231	3789	885	77,4
Więcbork	13617	4110	530	778	1361	765	676	7716	1791	76,5
miasto	5624	1612	203	284	532	313	280	3192	820	76,2
wieś	7993	2498	327	494	829	452	396	4524	971	76,7
<i>Gminy wiejskie</i>										
Sośno	5228	1616	236	301	571	323	185	2869	743	82,2

Zródło: Opracowanie Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy (plyta CD)

Rysunek Nr 3 Ludność Województwa Kujawsko-Pomorskiego z podziałem na poszczególne powiaty

Źródło : Mapa natężenia problemów społecznych występujących na terenie Województwa Kujawsko-Pomorskiego, ROPS, Toruń 1999r. s. 6

ROZDZIAŁ II

POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM

Wraz z reformą administracyjną kraju i powstaniem nowych struktur przypisano pomocy społecznej wiele nowych zadań, które dotąd pozostawały w zainteresowaniu innych resortów. Od 1999r. pomoc społeczna przejęła rodziny zastępcze, a od roku 2000 cały system opieki nad dzieckiem i rodziną. Oznacza to, że nowa rola pomocy społecznej nie ogranicza się tylko do działań ratowniczych, a stanowi wachlarz oddziaływań o charakterze profilaktycznym, doradczym i wspierającym. Ponadto kierowana jest nie do ograniczonej, by nie powiedzieć patologicznych grup społecznych, a do szerokiego grona osób, które z różnych przyczyn znalazły się w sytuacji trudnej, wymagającej pomocy.

Dlatego też pomoc społeczna jest ważnym elementem polityki społecznej państwa, której celem jest „umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia”.

Działania pomocy społecznej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych mają (ogólnie rzecz biorąc) dwojaki charakter: pomocy środowiskowej i pomocy instytucjonalnej. Tak też zlokalizowana jest infrastruktura pomocy społecznej skoncentrowana na pracy w środowisku i w instytucjach.

1. Infrastruktura socjalna

a) zadania

Jednostką realizującą zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Więcborku zostało utworzone na mocy uchwały Rady Powiatu w Sępólnie Kr. Nr IV/20/99 z dnia 20 stycznia 1999r. jako jednostka organizacyjna powiatu wchodząca w skład powiatowej administracji zespolonej w celu realizacji zadań Powiatu Sępoleńskiego z zakresu pomocy społecznej – własnych i z zakresu administracji rządowej oraz wynikających z odrębnych ustaw.

Do zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez powiat należy:

- organizowanie i prowadzenie usług i ich zapewnienie w określonym standardzie w domach pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, organizowanie mieszkań chronionych oraz kierowanie osób ubiegających się przyjęcie do domu pomocy społecznej,
- opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej,
- prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie, w szczególności poprzez prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno- opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych o zasięgu ponadgminnym dla dzieci i młodzieży, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- zapewnienie szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- doradztwo metodyczne dla ośrodków pomocy społecznej i pracowników socjalnych,

---

1.Art. 1 ust.1 Ustawy z dnia 29 listopada 1990r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 1998r. Nr 64 poz.414 z późn. zm.)

- finansowanie powiatowych ośrodków wsparcia, z wyłączeniem ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne oraz niektóre rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze,
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci,
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb,
- realizacja innych zadań przewidzianych w odrębnych ustawach:

ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.),
Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- organizowanie i zapewnienie funkcjonowania powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- pomoc uchodźcom,
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie i zapewnianie środków na wynagrodzenia pracowników realizujących w/w zadania.

Powiat realizuje zadania na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm) , które obejmują między innymi :

- udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej,
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej albo własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego,
- zwrot kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności,
- miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych,
- organizowanie przez kierownika powiatowego urzędu pracy szkoleń dla bezrobotnych osób niepełnosprawnych
- zwrot kosztów szkoleń osób niepełnosprawnych organizowanych przez pracodawców,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej,
- dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, aktywnej formy rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku,
- likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt ortopedyczny i pomoce rehabilitacyjne,
- wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie do sportu, kultury, turystyki osób niepełnosprawnych.

Na podstawie powyższego zadania spoczywające na PCPR bardzo ogólnie można podzielić na trzy części:

1. zadania i czynności typowo administracyjno-biurowe. np. wydawanie decyzji administracyjnych osobom ubiegającym się o umieszczenie w domach pomocy społecznej, wypłata pomocy pieniężnej dla rodzin zastępczych na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w tej rodzinie dziecka, sporządzanie sprawozdań i analiz, itd.
2. zadania z zakresu pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających pomocy i wsparcia oraz na rzecz społeczności lokalnej powiatu, a które powinny dominować w zakresie działalności PCPR, np.:
  - poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z dysfunkcjami, a głównie z przemocą w rodzinie,

- utworzenie i finansowanie ośrodka interwencji kryzysowej, głównie dla rodzin z występującym problemem przemocy,
  - szkolenie rodzin, które podejmują się funkcji rodziny zastępczej,
  - diagnoza problemów społecznych występujących na terenie powiatu,
  - opracowanie programów strategicznych rozwiązywania zdiagnozowanych problemów,
  - szkolenia i wsparcie merytoryczne dla pracowników socjalnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu, itd.
3. zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej

Źródłem finansowania w/w zadań są:

1. dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej,
2. dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań własnych,
3. środki finansowe zwracane przez świadczeniobiorców za wydatki na świadczenia z pomocy społecznej na zasadach odpowiednich przepisów lub ściągniętych przymusowo,
4. środki finansowe przekazywane przez osoby fizyczne i prawne w ramach pomocy charytatywnej,
5. dotacje z budżetu powiatu zabezpieczające realizację zadań własnych powiatu z zakresu pomocy społecznej, zgodnie z uchwałą rady powiatu.

b) baza

Do infrastruktury pomocy społecznej zaliczamy jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz zatrudnionych w nich pracowników.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej do jednostek tych należą: regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa (w tym rodzinnego), placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, mieszkania chronione, ośrodki wsparcia i ośrodki interwencji kryzysowej.

Każda gmina na terenie Powiatu Sępoleńskiego posiada ważne dla rozwiązywania problemów społecznych instytucje, które nie są hermetycznie zamknięte dla mieszkańców innych gmin. Wprawdzie zdarza się, że ze względu na odległość lub trudności komunikacyjne ich dostępność jest ograniczona.

Środowiskowa pomoc społeczna świadczona jest przez ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, środowiskowe domy samopomocy, domy dziennego pobytu, schroniska dla bezdomnych, ośrodki interwencji kryzysowej, a także placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego tj. kluby i świetlice środowiskowe, ogniska wychowawcze.

Charakteryzuje się tym, że pozwala na skuteczne udzielenie pomocy osobie lub rodzinie, pozostawiając ją w naturalnym środowisku, a jednocześnie są mniej kosztowne niż placówki opieki całodobowej – stacjonarnej.

Do infrastruktury instytucjonalnej zaliczamy: domy pomocy społecznej, domy dziecka, pogotowia opiekuńcze.

W Powiecie Sępoleńskim w każdej gminie funkcjonuje **ośrodek pomocy społecznej – ogółem 4.**

Poza tym sytuacja dotycząca infrastruktury pomocy społecznej na terenie powiatu przedstawia się następująco:

1) Gmina Sośno

- Punkt Konsultacyjny pierwszego kontaktu dla rodzin w Sośnie,
- Świetlice Socjoterapeutyczne w Sośnie i wsi Wąwelnio, gmina Sośno

2) Gmina Kamień Krajeński

- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekłe somatycznie chorych w Kamieniu Krajeńskim przy ul. Podgómej 2 – prowadzony przez powiat,
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intellekтуalnie w Kamieniu Kr. przy ul. Dworcowej 1 prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Elżbiety w Toruniu,
- Dom Dziennego Pobytu w Kamieniu Kr. przy ul. Wyspiańskiego 2 prowadzony przez gminę Kamień Kr.
- Świetlica Środowiskowa w Kamieniu Kr. ul. Sępoleńska 4 prowadzona przez gminę Kamień Kr.

- Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym w Kamieniu Kr., ul. Wyspiańskiego 2.
- Ponadto na terenie gminy Kamień Kr. działa zakład pracy chronionej „Wilking” – zakład produkujący opakowania plastikowe, folię, itp. zatrudniający osoby niepełnosprawne.

3) Gmina Sępólno Kr.

- Hospicjum w Sępólnie Kr. ul. Szkolna 4
- Świetlica Terapeutyczna w Sępólnie Kr. ul. Baczyńskiego 2,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sępólnie Kr., ul. Kościuszki 11,
- Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Kr., ul. Kościuszki 11,
- Integryacyjny Klub Aktywności Społecznej,
- Młodzieżowe Biuro Pracy Kujawsko-Pomorskiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy – ul. Kościuszki 11
- Warsztaty Terapii Zajęciowej, pl. Wolności 2, i ul. Kościuszki 3 (od 1 grudnia 2003r.)

Na terenie Sępólna Kr. również działają 2 zakłady pracy chronionej zatrudniające osoby niepełnosprawne :

- MDD – Fabryka Mebli Biurowych, ul. Koronowska 22. K&K Kwiatkowscy w Sępólnie Kr.

4) Gmina Więcbork:

- Dom Pomocy Społecznej dla przewlekle psychicznie chorych we wsi Suchorączek, gmina Więcbork,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Więcborku, ul. Poczтовая 16,
- Poradnia Odwykowa w Więcborku, ul. Powstańców Wlkp.2a,
- Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych, głównie z problemem alkoholowym w Więcborku, ul. Powstańców Wlkp.2a,
- Mieszkania chronione,
- Świetlica środowiskowa

Na terenie gminy Więcbork działa również Zakład Pracy Chronionej zatrudniający osoby niepełnosprawne – Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „Seydak”.

c) kadra

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej i organizacje pozarządowe nie mogłyby realizować swoich zadań bez odpowiednio przygotowanych pracowników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Więcborku dokonało rozeznania o stanie kadry pomocy społecznej z terenu powiatu sępoleńskiego, zwłaszcza o jej kwalifikacjach i wykształceniu.

Filar ośrodków pomocy społecznej stanowią pracownicy socjalni.

Ustawa o pomocy społecznej w art.19 wyraźnie określa kwalifikacje pracownika socjalnego, i tak : „ pracownikiem socjalnym może być osoba, która posiada dyplom pracownika socjalnego, dyplom ukończenia studiów wyższych w wyższej szkole zawodowej o specjalności „ praca socjalna” lub ukończyła studia wyższe na kierunkach : pedagogika, politologia i nauki społeczne, psychologia, socjologia”.

Rola zawodowa pracownika socjalnego jest w trakcie istotnych przemian. Spowodowane jest to zarówno zmianami dokonującymi się w strukturze problemów społecznych, zmianą miejsca instytucji pomocy społecznej w systemie instytucji państwowych (centralnych i lokalnych). Przemiany te zrodziły potrzebę kształtowania nowej sywetki zawodowej pracownika socjalnego : diagnosty, profilaktyka lokalnych problemów społecznych oraz animatora środowiskowego samopomocowych przedsięwzięć na rzecz rozwiązywania tych problemów lokalnych.

W powiecie sępoleńskim kadra ośrodków pomocy społecznej aktualnie wynosi 78 pracowników (wg sprawozdań MpiPS –03 na dzień 31.12.2002r.)

z tej liczby:

- kierownicy ośrodków pomocy społecznej 4 osoby
- stanowią 5% ogółu pracowników

- pracownicy socjalni ogółem stanowią 26,25% ogółu pracowników	23 osoby
- pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze stanowią 52,5% ogółu pracowników	37 osób
- pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze stanowią 6,25% ogółu pracowników	6 osób
- pozostali pracownicy stanowią 10% ogółu pracowników	8 osób

2. Organizacje pozarządowe

Do zasobów należy zaliczyć również **organizacje pozarządowe** działające w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej w powiecie sępoleńskim. Są wśród nich stowarzyszenia i towarzystwa, które w swojej działalności niosą pomoc osobom i rodzinom dotkniętym różnymi problemami (chorobami, wypadkami losowymi, dotkniętymi patologiami).

Zorientowane są na wspieranie różnych inicjatyw, świadczona przez nie pomoc ma charakter zarówno finansowy jak również rzeczowy i usługowy.

Rola sektora pozarządowego jest niezaprzeczalna, ma on zdecydowanie większe możliwości działania i finansowania. Organizacje pozarządowe pomagają w realizacji potrzeb, których państwo lub samorząd zaspokoić nie może, czy to ze względu na brak środków, czy brak unormowań prawnych. Cechują się dużą elastycznością działania, zwłaszcza w sferze pozyskiwania środków.

Organizacje pozarządowe tworzą się oddolnie i spontanicznie, pierwsze ujawniają i reagują na autentyczne problemy społeczne, będąc często pionierami reformy społecznego systemu bezpieczeństwa. Funkcjonując w sferach, które aparat państwowy z racji ograniczeń instytucjonalnych lub finansowych nie może dostatecznie objąć swym wpływem. Są to takie dziedziny jak edukacja, kultura, pomoc społeczna, zdrowie, ekologia.

Socjalne organizacje pozarządowe działają głównie na rzecz następujących grup:

- dzieci, rodziny, osoby – chore, niepełnosprawne,
- rodziny niepełne,
- rodziny wielodzietne,
- osoby starsze,
- osoby uzależnione.

Na podstawie zebranych danych z poszczególnych gmin powiatu sępoleńskiego możemy określić wspólnie podjęte działania, zawodowych służb socjalnych i sektora niezależnego, które obejmują najczęściej:

1. pomoc organizacji pozarządowych w typowaniu i dotarciu do środowisk potrzebujących wsparcia w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych,
2. pomoc rzeczową świadczoną przez trzeci sektor na rzecz środowisk najuboższych,
3. organizację imprez okolicznościowych dla poszczególnych grup społecznych wymagających wsparcia np. dzieci, ludzi starszych, osób niepełnosprawnych

Wykaz aktywnie funkcjonujących w sferze socjalnej – w ocenie PCPR – organizacji pozarządowych w powiecie sępoleńskim:

L.p.	Nazwa organizacji	Siedziba
		Kamień Kr.
1.	Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów Ziemi Krajeńskiej	89-430 Kamień Kr. Plac Odrodzenia 3
2.	M-G Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	89-430 Kamień Kr. Plac Odrodzenia 3
3.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	89-430 Kamień Kr. Plac Odrodzenia 3
4.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich	89-430 Kamień Kr. ul. Mickiewicza 19
5.	Parafialny Zespół „CARITAS” przy Parafii Rzymskokatolickiej	89-430 Kamień Kr. ul. Mickiewicza 19
6.	Akcja Katolicka przy Parafii Rzymskokatolickiej	89-430 Kamień Kr. ul. Mickiewicza 19
7.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	89-430 Kamień Kr. Plac Odrodzenia 3
		Sępólno Kr.
8.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich	89-400 Sępólno Kr. ul. Kościelna 8
9.	Hospicjum pod Wezw. Św. Wawrzyńca	89-400 Sępólno Kr. ul. Szkolna 4
10.	Polski Związek Emerytów i Rencistów	89-400 Sępólno Kr. ul. Kościuszki 4
11.	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	89-400 Sępólno Kr. ul. Kościuszki 4
12.	Stowarzyszenie Dorosli Dzieciom	89-400 Sępólno Kr. ul. Baczyńskiego 2
13.	Polski Związek Niewidomych	89-400 Sępólno Kr. Os. Słowackiego
14.	Świetlica Terapeutyczna	89-400 Sępólno Kr. ul. Baczyńskiego 2
		Więcbork
15.	Polski Komitet Pomocy Społecznej w Więcborku	89-410 Więcbork ul. Mickiewicza 22a
16.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Diecezji Pelplińskiej, Oddział w Więcborku	89-410 Więcbork Dom Parafialny ul. Rynek 1
17.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Diecezji Pelplińskiej, Oddział w Sypniewie	89-422 Sypniewo ul. 29 Stycznia 18
18.	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów	89-410 Więcbork

	politycznych, Koło w Więcborku	ul. Mickiewicza 22a
19.	Polski Związek Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych, Koło w Więcborku	89-410 Więcbork ul. Mickiewicza 22a
20.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „AZYL” w Więcborku	89-410 Więcbork ul. Pow. Wielkopol. I
21.	Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Więcborku	89-410 Więcbork ul. Mickiewicza 22a
22.	„CARITAS” przy Parafii Rzymskokatolickiej	89-410 Więcbork Dom Parafialny

Źródło: Opracowanie własne

*kolejność przedstawiona w powyższej tabeli jest przypadkowa

ROZDZIAŁ III

DIAGNOZA ŚRODOWISKOWA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE SĘPOLEŃSKIM – CHARAKTERYSTYKA DOMINUJĄCYCH POWODÓW KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Jak wynika z krótkiej charakterystyki powiatu głównymi problemami występującymi na terenie naszego powiatu wymagającymi podjęcia natychmiastowych działań są:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- uzależnienie,
- starość.

1. Ubóstwo

Jednym z najpoważniejszych problemów społecznych pojawiających się wśród osób korzystających z pomocy społecznej na terenie powiatu sępoleńskiego jest problem ubóstwa.

Przy definiowaniu problemu ubóstwa należy pamiętać o obowiązującym w Polsce rozróżnieniu minimum egzystencji i minimum socjalnego. Zdaniem badaczy zajmujących się problematyką biedy „minimum egzystencji wyznacza dolną granicę ubóstwa, poniżej której zagrożona jest egzystencja człowieka, a linia minimum socjalnego – górną granicę ubóstwa, poniżej której następuje deprivacja społecznych potrzeb społecznych człowieka i narasta zagrożenie ubóstwem”.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jednym z warunków otrzymania świadczeń jest spełnienie tzw. kryterium dochodowego, zatem można domniemywać, że prawie wszystkie osoby korzystające z pomocy społecznej to osoby ubogie.

Przyznanie pomocy ze względu na ubóstwo (stan na dzień 31.12.2002r.)

L.p	Gmina	Liczba rodzin	w tym na wsi
1.	Sępólno Kr.	790	392
2.	Kamień Kr.	358	292
3.	Więcbork	596	355
4.	Sośno	350	350
	Razem	2.094	1.389

Z powyższej tabeli wynika, że 66,33% rodzin korzystających z pomocy ze względu na ubóstwo to rodziny zamieszkujące na wsi.

Jak wynika z informacji uzyskanych ze szkół z terenu powiatu sępoleńskiego najtragiczniejsza sytuacja ma miejsce w wioskach po byłych PGR przekształconych w Spółki Rolne, które również uległy rozwiązaniu.

Szkoły zaniepokojone są głównie losem dzieci wychowujących się w tych bardzo niekorzystnych dla nich warunkach. Tworzą one bowiem swój własny wizerunek oparty na modelu otaczających ich rodziców: przeważnie bezrobotnych, nie potrafiących odnaleźć się w nowej, brutalnej rzeczywistości, sfrustrowanych i nadużywających alkoholu dla poprawienia samopoczucia i zapomnienia o szarym życiu.

2. Bezrobocie

U progu dekady lat 90-tych XX-tego wieku rozpoczął się w dziejach Polski nowy etap, który wyznaczył przejście władzy przez siły demokratyczne (w 1989r.) co rozpoczęło przekształcanie gospodarki centralnie planowanej w gospodarkę rynkową. W bardzo krótkim czasie rynek pracy, który w okresie PRL charakteryzował się w skali kraju stałą nadwyżką popytu na pracę nad podażą zasobów ludzkich, przekształcił się w rynek poważnego niedoboru popytu. Pojawiło się masowe bezrobocie, które dotknęło różne kategorie ludności w miastach i na wsi.

Powiat sępoleński jest powiatem charakteryzującym się szczególnie wysokim bezrobociem, a cały jego obszar zagrożony jest bezrobociem strukturalnym. Przyczyną tak wysokiego bezrobocia na początku lat 90-tych były głównie państwowe zakłady (w tym również PGR-y) nie poddające się restrukturyzacji, gdzie powszechnie stosowane były zwolnienia grupowe z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

W porównaniu ze wszystkimi powiatami na terenie nowego województwa stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim pod koniec grudnia 1998r. jest jedną z najwyższych, co ilustruje rysunek 4. W okresie lat 1997-1999 stopa bezrobocia na terenie powiatu sępoleńskiego nieznacznie wzrosła. Najniższą stopą bezrobocia charakteryzował się okres od III kwartału 1997r. z 16,4% do III kwartału 1998r. z 17,4%. Niestety pod koniec roku 1998 stopa bezrobocia zaczęła wzrastać i trend ten utrzymuje się do dnia dzisiejszego. W XII 1999r. stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim wyniosła 21,8%, natomiast na koniec roku 2001 stopa bezrobocia na terenie naszego powiatu wzrosła do 28,3% i zaraz po powiatach: nakielskim, grudziądzkim i znińskim stanowiła jeden z najwyższych w województwie. Biorąc pod uwagę fazy spadku i wzrostu stopy bezrobocia zauważyć możemy powtarzający się cykl spadkowy stopy bezrobocia w drugiej dekadzie w każdym roku. Spadek stopy bezrobocia wiąże się z podjęciem przez bezrobotnych pracy sezonowej.

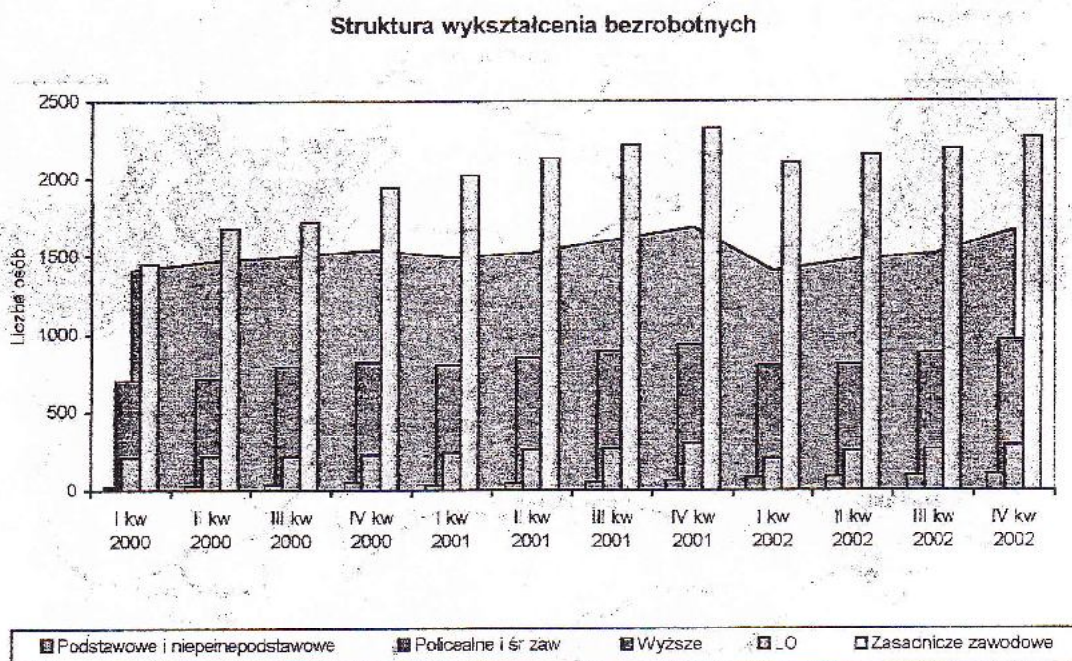

W tym momencie należałoby się przyjrzeć strukturze wykształcenia bezrobotnych co ilustruje rysunek Nr 5. Przedstawione (rysunek Nr 5) kryterium charakteryzuje ogólnie niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród wszystkich bezrobotnych, są osoby z podstawowym, bądź zasadniczym zawodowym wykształceniem. Osoby te mają największe problemy ze znalezieniem pracy, wpływa na to nie tylko wykształcenie, ale i miejsce zamieszkania najczęściej wieś. Wzrost poziomu wykształcenia wśród bezrobotnych proporcjonalnie zmniejsza ich liczbę wśród ogólnej liczby pozostających w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy (PUP) w Sępólnie Krajeńskim.

Najwięcej szans na znalezienie pracy mają osoby z wyższym wykształceniem, którzy są najczęściej poszukiwanymi pracownikami przez zgłaszających się do PUP pracodawców. Jednak należy zauważyć, że coraz więcej w Urzędzie Pracy zarejestrowanych jest osób posiadających wyższe wykształcenie. Jest to oznaką, że ruch na rynku pracy jest coraz mniejszy i nie wystarcza już posiadanie odpowiednich kwalifikacji.

Wielką rolę mają tutaj do spełnienia organizowane przez urząd pracy kursy i szkolenia bezrobotnych, które zwiększają szansę na znalezienie pracy.

Rysunek Nr 5. Struktura wykształcenia w latach 2000-2002

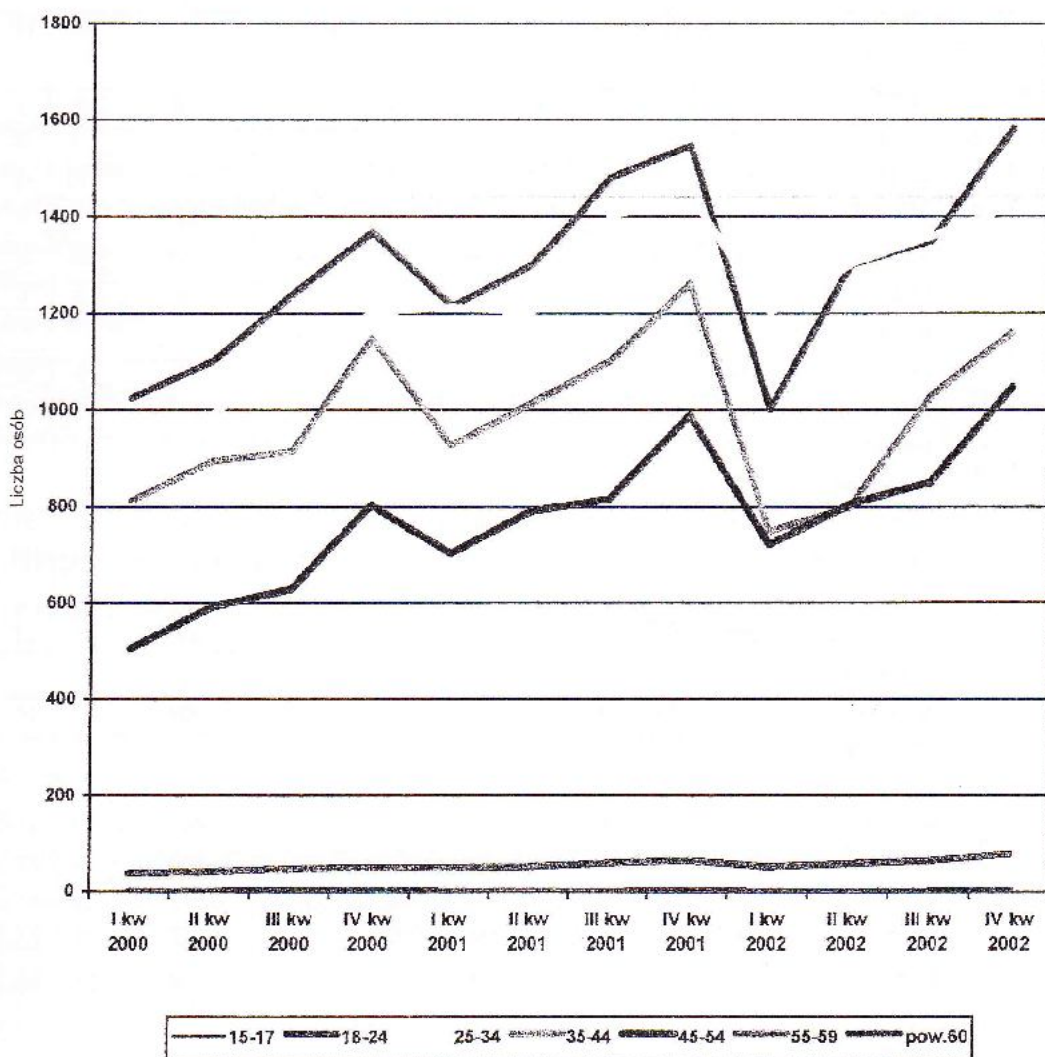
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MP i PS –01 RUP,PUP w Sępólnie Krajeńskim w latach 2000-2002

Innym ważnym kryterium w ocenie liczby bezrobotnych jest ich wiek. Analiza grup wiekowych prezentowanych niżej – rysunek Nr 6 – wskazuje iż, najliczniejszymi grupami wśród osób bezrobotnych są ludzie młodzi w wieku 18-24 lat oraz osoby w wieku od 25 do 44 roku życia, a więc osoby w wieku produkcyjnym. Wśród tych grup bezrobotnych znajdują się również absolwenci, którzy bardzo często nie są odpowiednio przygotowani do wymogów rynku pracy. Często taka sytuacja niekorzystnie wpływa na młodych ludzi. Ich pierwsze porażki w znalezieniu pracy powodują bierność w dalszych poszukiwaniach. Duży wpływ mają tutaj organizowane kluby pracy, warsztaty dla młodych bezrobotnych, które uczą i pomagają w tym jak znaleźć i gdzie szukać pracy.

Rysunek Nr 6. Struktura bezrobotnych wg. wieku w latach 2000-2002

Struktura bezrobotnych wg wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MP i Ps -01 RUP,PUP w Sępólnie Krajeńskim w latach 2000-2002

Dużą, liczną grupą bezrobotnych są osoby w wieku 45-54 lat. Osoby po 45 roku życia mają największe problemy ze znalezieniem pracy, ponieważ takich osób już nikt nie chce zatrudnić bez względu na staż pracy. Znaczna część tej grupy nie posiada wykształcenia.

Struktura bezrobotnych według wieku, poziomu wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy wg stanu na dzień 31.12.2002r.

Wyszczególnienie		Liczba bezrob.	Z tego wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Liczba bezrobot. kobiet	Z tego wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach					
			do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow.24		do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	pow.24
W I E K	15-17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	18-24	1 582	89	229	354	277	355	278	790	31	96	166	118	192	187
	25-34	1421	95	122	203	263	247	491	824	26	42	106	123	130	397
	35-44	1162	71	104	123	166	211	487	625	23	27	57	74	98	346
	45-54	1047	71	76	108	147	195	450	520	24	27	48	52	82	287
	55-59	78	4	10	9	9	13	33	35	0	0	6	2	5	22
	60-64	3	0	0	0	0	0	3							
W Y K S Z T A Ł C E N I E	wyższe	100	12	21	33	18	7	9	63	6	12	20	13	6	6
	policealne i średnie zawodowe	969	63	119	152	210	191	234	652	32	64	101	124	135	196
	średnie ogólnokształcące	288	9	38	62	52	61	66	209	7	31	45	33	42	51
	zasadnicze zawodowe	2266	166	220	346	340	474	720	936	27	41	118	110	185	455
	podstawowe i niepełne podstawowe	1670	80	143	204	242	288	713	934	32	44	99	89	139	531
	do 1 roku	527	15	39	87	74	78	234	401	10	21	64	58	56	192
S T A Ż P R A C Y	1-5	1346	77	124	221	206	293	425	749	29	37	104	99	152	328
	5-10	768	56	79	110	154	146	223	341	11	17	39	59	62	153
	10-20	934	65	74	108	156	175	356	448	21	22	44	58	71	232
	20-30	636	65	77	80	131	136	147	179	19	15	20	27	41	57
	30 lat i więcej	55	11	13	7	9	8	7	1	0	1	0	0	0	0
	bez stażu	1027	41	135	184	132	185	350	675	14	79	112	68	125	2
	Ogółem	5293	330	541	797	862	1021	1742	2794	104	192	383	369	507	1239

Z powyższej tabeli wynika, że największa grupa bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a następnie podstawowym. Bardzo ważne jest również, że wiekowo największą grupę osób bezrobotnych stanowią ludzie młodzi w przedziale wiekowym 18-24 lata, a przecież musimy pamiętać, że młodzi ludzie z wyżu demograficznego dopiero wchodzi i wędą na rynek pracy.

**Zarejestrowani Bezrobotni według Miast i Gmin
stan na koniec miesiąca grudzień 2002r.**

L.p	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1.	Miasto	Sępólno Kr.	1116	572	287	91
	obszar wiejski		876	456	158	39
2.	Miasto	Kamień Kr.	281	147	54	15
	Obszar wiejski		634	363	119	27
3.	Miasto	Więcbork	774	415	152	42
	obszar wiejski		940	505	155	44
4.	Gmina	Sośno	672	336	139	38
Ogółem zarejestr. w PUP			5293	2794	1064	296
Zamieszkałi na wsi zarejestr. w PUP			3122	1660	571	148

3. Niepełnosprawność

Według uchwalonej przez Sejm Karty Praw Osób Niepełnosprawnych z 01.08.1997r. „osobą niepełnosprawną jest osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa, trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych”.

Na terenie Powiatu Sępoleńskiego infrastruktura pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych obejmuje:

- Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Suchorączku,
- Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelakualnie w Kamieniu Kr.,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku,
- Mieszkania Chronione w Więcborku,
- Zakłady Pracy Chronionej (4 na terenie powiatu),
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Liczba osób niepełnosprawnych występująca na terenie powiatu sępoleńskiego

Wyszczególnienie	Gminy				Powiat ogółem:
	Sępólno Kr.	Więcbork	Kamień Kr.	Sośno	
Liczba osób niepełnosprawnych na dzień 31.12.2002r.	-	-	-	-	6900- z tego: - ze znacznym stop. –210 - z umiarkowanym st. – 1570 - z lekkim stop. – 4540 - dzieci w wieku do lat 16 –580
Liczba rodzin objętych pomocą w 2002r. z powodu niepełnosprawności	309	331	163	149	952

*informacje pozyskane z Urzędów Gmin, zakładów pracy chronionej z terenu powiatu sępoleńskiego oraz sprawozdania MPiPS-03 –sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach

Liczba osób niepełnosprawnych oczekujących na umieszczenie w domu pomocy społecznej z terenu powiatu sepołeńskiego – stan na dzień 31.12.2002r.

Typ Domu:	Liczba osób
dla przewlekłe psych. chorych	7
dla osób dorosłych niepełn. intelekt.	4
dla dzieci i młodz. niepełnospr. intelektualnie	-
dla osób niepełn. fizycznie	1
dla osób przewlekłe somatycznie chorych	2

Należy w tym miejscu wspomnieć, że zgodnie ze statutem PCPR zrealizowało od 15.03.1999r. do 31.12.2002r. zadania zleczone, finansowane przez PFRON

- a) z zakresu rehabilitacji zawodowej
  - ilość udzielonych pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej dla osób niepełnosprawnych:
    - w 1999r. - 2
    - w 2000r. - 2
    - w 2001r. - 0
    - w 2002r. - 1
  - liczba utworzonych przez pracodawców nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych
    - w 1999r. - 33
    - w 2000r. - 10
    - w 2001r. - 6
    - w 2002r. - 5
- b) z zakresu rehabilitacji społecznej
  - liczba osób, którym udzielono dofinansowania do pokrycia kosztu pobytu na turnusie rehabilitacyjnym
    - w 1999r. - 106 osób
    - w 2000r. - 116 osób
    - w 2001r. - 117 osób
    - w 2002r. - 78 osób
  - liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych
    - w 1999r. - 0
    - w 2000r. - 0
    - w 2001r. - 1
    - w 2002r. - 0
  - liczba osób, którym udzielono dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się
    - w 1999r. - 0
    - w 2000r. - 35 osób
    - w 2001r. - 49 osoby
    - w 2002r. - 0
- c) programy celowe
  - liczba osób niepełnosprawnych, którym przyznano pomoc w zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze
    - w 1999r. - 48 osób
    - w 2000r. - 32 osoby
    - w 2001r. - 56 osoby
    - w 2002r. - 66 osób

Niekonwencjonalne formy pomocy realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Sępoleńskim:

- Kamieńskie Integracyjne Spotkania Twórcze w Kamieniu Kr. organizowane corocznie od kilku lat. Uczestnikami są głównie mieszkańcy domów pomocy społecznej z zaprzyjaźnionych, sąsiednich województw np. Charzykowy, Wysoka oraz niepełnosprawni mieszkańcy powiatu. Liczba uczestników około 80 osób. Jest to impreza integracyjna – śpiew, taniec, poczęstunek, prezentacja dorobku artystycznego, wystawa prac, itp.
- Ogólnopolskie Zawody Wędkarskie Domów Pomocy Społecznej w Więcborku, coroczna impreza od kilku lat. Głównymi uczestnikami są mieszkańcy domów pomocy społecznej z całej Polski. Liczba uczestników około 300 osób. Jest to impreza, która na stałe zapisała się w kalendarzu imprez dla miasta Więcborka połączona z festywnym sportowo-rekreacyjnym dla mieszkańców gminy Więcbork i nie tylko.
- Dzień Dziecka dla dzieci niepełnosprawnych i zdrowych, we wszystkich gminach.
- Spotkania noworoczne połączone z prezentami gwiazdkowymi.
- Program „ Idź w stronę słońca „ realizowany przez Stowarzyszenie „Dorośli- Dzieciom” w Sępólnie Kr. dla 30 dzieci.
- Uroczyste spotkania z kombatanami z okazji „Dnia Weterana” – okazja do spotkania i wspomnień.

4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych związany jest z niezdolnością do prawidłowego realizowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Konsekwencją tego jest destrukcja rozwoju psychofizycznego dzieci.

Przyczyną tego problemu są najczęściej bardzo złożone i wynikają najczęściej z :

- bezrobocia,
- niedostatku materialnego,
- trudnych warunków mieszkaniowych,
- patologii w obrębie rodziny np. alkoholizm.

Współczesne rodziny są bardzo zróżnicowane, obok tych , które zapewniają potomstwu komfort bytowy i psychiczny, istnieją także rodziny niezdolne do samodzielnego stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo-wychowawczych. Najpoważniejsze problemy wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W rodzinach tych występują poważne zaburzenia kontaktów emocjonalnych. Więzy między jej członkami najczęściej są bardzo osłabione, a dzieci boleśnie odczuwają wyobcowanie i odrzucenie uczuciowe. Środowiska te stwarzają ogromne zagrożenie dla dobra dzieci: z nich wywodzą się młodociani przestępcy, dzieci alkoholizujące się i narkotyzujące, nie uczące się, a później nie pracujące.

Działania skierowane do rodziców mające na celu rozwiązanie problemu bezradności powinny obejmować poradnictwo i kompleksową terapię całej rodziny, pomoc materialną (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej), pomoc rzeczową. Z kolei działania skierowane do dzieci to programy profilaktyczne w szkołach, zajęcia terapeutyczne, działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych, pomoc rzeczową, pomoc wolontariuszy mającą na celu: dostarczenie pozytywnych wzorców zachowań dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych, naukę prospołecznych wartościowych form spędzania czasu wolnego, pomoc w nauce szkolnej i niwelowanie deficytów edukacyjnych, kształtowanie poczucia własnej wartości, organizowanie imprez plenerowych. Instytucje i organizacje rozwiązujące problem bezradności to przede wszystkim: jednostki organizacyjne pomocy społecznej w powiecie, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, pedagodzy szkolni, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe.

Przyznanie pomocy ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w poszczególnych gminach powiatu sępoleńskiego – stan na dzień 31.12.2002r.

L.p	Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1.	Więcork	198	771
2.	Kamień Kr.	114	602
3.	Sośno	200	600
4.	Sępólno Kr.	17	75
	Razem	529	2048

Problemem tym w powiecie kompetencyjnie zajmują się ośrodki pomocy społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Ośrodki pomocy społecznej zobligowane są do przyznawania zasiłków rzeczowych i finansowych dla potrzebujących rodzin, zorganizowania dożywiania dzieci i młodzieży.

Powiatowe Centrum jako zadanie własne powiatu ma powierzony system opieki nad dzieckiem i młodzieżą w przypadku wymagającym wsparcia instytucjonalnego.

Ponadto, dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, PCPR patronuje nad zapewnieniem opieki i wychowania w rodzinie zastępczej.

Rodzinna opieka zastępcza w powiecie sępoleńskim

L. p	Gmina	Ilość rodzin				Ilość dzieci			
		1999 rok	2000 rok	2001 rok	2002 rok	1999 rok	2000 rok	2001 rok	2002 rok
1.	Kamień Kr.	4	4	5	5	4	4	5	5
2.	Więcork	11	9	9	10	12	10	10	13
3.	Sępólno Kr.	14	16	17	16	19	23	23	21
4.	Sośno	11	10	9	8	16	16	13	11
	Razem	40	39	40	39	51	53	51	50

Ilość usamodzielnionych wychowanków:

w 1999r. – 1

w 2000r. – 3

w 2001r. – 7

w 2002r. – 5

Ilość nowych rodzin zastępczych:

w 1999r. – 8

w 2000r. – 4

w 2001r. – 6

w 2002r. – 3

Ilość wychowanków kontynuujących naukę:

w 1999r. – 0

w 2000r. – 0

w 2001r. – 5

w 2002r. – 8

Organizowanie opieki w rodzinie zastępczej oraz udzielanie dzieciom w nich umieszczonym pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania zostało zapisane, jako zadanie własne powiatu realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Główna przesłanka tego zadania to:

- rozszerzenie rodzinnej formy opieki nad dzieckiem, stanowiącej alternatywę dla pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie jak najkorzystniejszych form pomocy rodzinie zastępczej,
- zabezpieczenie odpowiedniego przygotowania rodziców zastępczych do pełnienia swoich ról,
- stworzenie elastycznych form finansowania rodzin zastępczych, dostosowanych do potrzeb dziecka i rodziny zastępczej.

Intencją umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej winna zatem być wyłącznie trudna sytuacja życiowa, uniemożliwiająca zapewnienie im przez rodziców podstawowych warunków opieki i wychowania, bez względu na ich sytuację prawną.

Celem nadrzędnym jest więc zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w zastępczym środowisku rodzinnym. W powiecie sępoleńskim 100% rodzin zastępczych ustanowionych jest przez sąd opiekuńczy, przy czym alternatywnym stronom w zawiązywaniu tej formy są same rodziny zastępcze (prawie wszystkie dzieci przebywają w nich już wcześniej, przed decyzją sądu).

Reasumując winno się dążyć do tworzenia profesjonalnych rodzin zastępczych, które byłyby równoprawnym partnerem służb społecznych w rozwiązywaniu trudnych i krytycznych sytuacji, celem znalezienia jak najlepszych rozwiązań dla dziecka.

Należy iść w kierunku rozwoju tej formy opieki, która jest formą rodzinną a nie instytucjonalną.

5. Uzależnienia

Wiedza o zjawiskach patologicznych tj. m.in. alkoholizm, przemoc, przestępczość, narkomania ukazuje, że trudne jest całkowite zlikwidowanie występujących nieprawidłowości, ale możliwe jest przynajmniej jej ograniczenie, zapobieganie a także łagodzenie skutków.

Psychologowie i socjologowie etiologii uzależnień upatrują w czynnikach społecznych i kulturowych:

- brak więzi z rodzicami,
- zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny,
- kryzys poczucia własnej tożsamości,
- niski poziom samooceny,
- załamanie systemu wartości
- skłonność do przeżywania stanów lękowych, co wiąże się z niską odpornością na stres.

Jak wynika z informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Kr. najistotniejszymi problemami społecznymi występującymi na terenie naszego powiatu są:

- nadużywanie alkoholu – czego skutkiem jest ujawniana znaczna ilość wykroczeń popełnianych pod wpływem alkoholu, ponadto w większości przeprowadzanych interwencji domowych podłożem jest nadużywanie alkoholu,
- używanie przez nieletnich środków uzależniających (papierosy, alkohol, narkotyki) – dzieci i młodzież doskonale obserwują otoczenie i biorą przykład z dorosłych.

Bardzo istotnym problemem występującym na terenie naszego powiatu jest przemoc w rodzinie, która jest patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w uzależnieniach. Nie jest to zjawisko nowe, lecz od pewnego czasu przestało być prywatną sprawą rodziny i stało się przedmiotem zainteresowania i badań praktyków. Zjawisko przemocy wobec kobiet obecne jest w rodzinach niezależnie od kultury, poziomu, statusu, wykształcenia, różnice mogą występować w jej formach. Przemoc ma prowadzić do pełnej kontroli nad partnerem, dlatego włączane są do jej przejawów również izolację, psychiczne znęcania się, terror.

Przemoc może dotyczyć innych członków rodziny. Przedmiotem zainteresowania wielu instytucji są przejawy krzywdzenia dzieci, do których zaliczamy: przemoc fizyczną, zaniedbywanie, przemoc emocjonalną.

Na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Kr. w roku 2000 policjanci przeprowadzili 198 interwencji domowych, spośród nich w 21 przypadkach wdrożono procedurę tzw. „Niebieskich Kart”. Jednak w tym miejscu należy nadmienić, że w roku 2000 przez KPP Sępólno Kr. zostały przeprowadzone badania ankietowe, gdzie jedno z pytań dotyczyło przemocy w rodzinie. Zjawisko to na terenie powiatu sępoleńskiego

przez ankietowanych nie jest uważane jako znaczący problem. Na 452 ankietowanych jedynie 26 osób tj. 5,8% udzieliło odpowiedzi, że było ofiarą przemocy w rodzinie.

Przyznanie pomocy ze względu na alkoholizm w poszczególnych gminach powiatu sępoleńskiego – stan na dzień 31.12.2002r.

Lp.	Gmina	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach
1.	Kamień Kr.	37	20	143
2.	Więcork	96	64	400
3.	Sośno	0	0	0
4.	Sępólno Kr.	44	19	125
	Razem	177	103	668

6. Osoby starsze

Usługi opiekuńcze z podziałem na gminy (stan na 31.12.2002r.)

L.p	Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	którym decyzją	Liczba świadczeń	Koszt świadczeń
1.	Kamień Kr.	29	29		8.052	97.638
2.	Więcork	36	40		23.062	233.800
3.	Sępólno Kr.	53	53		22.271	303.084
	Sośno	16	16		11.862	89.066

Osoby starsze mają niezbywalne prawo do uczestniczenia w życiu zbiorowym na równi z innymi. Takie prawo mają zapewnić im władze samorządowe. Niezbędne jest tworzenie klubów seniora dla tych ludzi, tworzenie grup wsparcia dla osób przechodzących na emeryturę, które nie potrafią znaleźć się jako osoby bierne zawodowo.

Ważne jest, aby poczynić wszelkie starania zapewnienia opieki osobom, które jej najbardziej potrzebują w ich środowisku, miejscu zamieszkania. Umieszczanie w domach pomocy społecznej ma być ostatecznością.

ROZDZIAŁ IV

Cele strategiczne rozwiązywania problemów społecznych powiatu sępoleńskiego

Niniejszy rozdział zawiera propozycje przykładowych programów możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych strategicznych celów głównych i częściowych, jakie stawia sobie powiat. Zapisanych tutaj programów nie należy traktować jako rejestru zadań do wykonania. Mają one raczej znaczenie inspiracji i wskazań w jakim kierunku winno iść planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy, jako zarysy programów, które przyjmując je ewentualnie do realizacji należy dopiero rozwinąć i nadać im formę projektów.

Jednak nawet tak skrótowe opisy propozycji programów operacyjnych pozwalają zorientować się co do charakteru proponowanych zadań.

Analiza problemów społecznych w ujęciu pomocy społecznej dokonana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Więcborku pozwoliła na wyodrębnienie osób najbardziej dotkniętych problemami: ludzi starszych, niepełnosprawnych, bezrobotnych, dotkniętych ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnieniami.

Wyodrębnione grupy stały się obszarami problemowymi w pracach nad kierunkami rozwoju pomocy społecznej w powiecie i podstawą utworzenia 3 Zespołów Problemowych.

W pracach wzięło udział 16 osób, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu sępoleńskiego, oświaty, Powiatowego Urzędu Pracy, organizacji pozarządowych.

Prace toczyły się w następujących Zespołach Problemowych:

- niepełnosprawność, osoby starsze,
- ubóstwo i bezrobocie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i uzależnienia

Podczas spotkań mających charakter warsztatowy Zespoły wypracowały przedstawione poniżej kierunki działania mające na celu rozwiązanie problemów społecznych występujących na terenie powiatu sępoleńskiego.

Kierunek I

Rozwój i integracja osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej

- Usprawnienie edukacji osób niepełnosprawnych i tworzenie warunków do pełnego korzystania z praw i uprawnień
- Polepszenie warunków życiowych osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier oraz rehabilitację
- Stwarzanie warunków do aktywizacji zawodowej, zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia wśród niepełnosprawnych
- Wprowadzenie nowych i rozszerzenie istniejących form wsparcia

CELE	Działania	Odpowiedzialni i współpracujący	Uwagi
Kierunek I. Rozwój i integracja osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej			
A. Usprawnienie edukacji osób niepełnosprawnych i tworzenie warunków do pełnego korzystania z praw i uprawnień	<ol style="list-style-type: none"> propagowanie praw osób niepełnosprawnych (informatory, plakaty, spotkania), edukacja dzieci i młodzieży (zwiększenie ilości klas integracyjnych w szkołach, oddziałów w przedszkolach), kształtowanie właściwych postaw wobec osób niepełnosprawnych współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami, stworzenie systemu osobistych asystentów osób niepełnosprawnych, wprowadzenie sankcji za naruszenie praw osób niepełnosprawnych, zatrudnianie na terenie powiatu specjalistów ds. osób niepełnosprawnych, ułatwianie osobom niepełnosprawnym powrotu do środowiska np. mieszkańcom dps, pokazanie osobom niepełnosprawnym prawdziwego (pozytywnego) oblicza domów pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> -PCPR w Więcborku, -Organizacje pozarządowe, -PFRON, -ośrodki pomocy społecznej, -samorząd terytorialny 	
B. Polepszenie warunków życiowych osób niepełnosprawnych poprzez likwidowanie barier oraz rehabilitację	<ol style="list-style-type: none"> likwidowanie barier funkcjonalnych, dofinansowywanie do rehabilitacji społecznej i leczniczej, utworzenie na terenie powiatu sepołęńskiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności 	<ul style="list-style-type: none"> -PCPR w Więcborku, -PFRON, -instytucje użyteczności publicznej, -samorząd terytorialny. 	
C. Stwarzanie warunków do aktywizacji zawodowej, zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia wśród niepełnosprawnych,	<ol style="list-style-type: none"> dofinansowanie do tworzenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych udzielanie pożyczek na działalność gospodarczą i rolniczą szkolenia opracowanie publikacji dla pracodawców o zasadach i możliwościach zatrudniania osób niepełnosprawnych i przysługujących korzyściach z tego tytułu (np. ulgi, podatki, zwolnienia z opłat) 	<ul style="list-style-type: none"> -PCPR w Więcborku, -PFRON -Powiatowy Urząd Pracy 	- zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej, społecznej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Kierunek II

Podniesienie poziomu życia osób starszych oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb życiowych

- A. Zapewnienie osobom starszym godnych warunków życia i opieki
- B. Szeroka edukacja społeczeństwa i popularyzacja problemów ludzi starych w społeczeństwie
- C. Organizacja czasu wolnego ludzi starszych

Kierunek II. Podniesienie poziomu życia osób starszych oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb.			
A. Zapewnienie osobom starszym godnych warunków życia i opieki	<ol style="list-style-type: none"> 1. wykształcenie aktywnych postaw życiowych poprzez zmianę modelu życia, zaktywizowanie społeczeństwa, 2. tworzenie klubów seniora, 3. tworzenie grup wsparcia dla osób przechodzących na emeryturę, 4. stwarzanie możliwości uczestniczenia w życiu lokalnym dla osób „aktywnych” 5. powołanie przy PCPR koordynatora do współpracy z org. pozarządowymi np. w zakresie pisania wniosków i pozyskiwania środków pozabudżetowych 6. doskonalenie kadr ośrodków pomocy społecznej 7. doskonalenie kadr domów pomocy społecznej 	-PCPR w Więcborku, -Organizacje pozarządowe, -samorządy gminne	
B. Szeroka edukacja społeczeństwa i popularyzacja problemów ludzi starych w społeczeństwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. przebudowa świadomości społeczeństwa poprzez programy edukacyjne, 2. edukacja i popularyzacja problemów ludzi starych w celu akceptacji starości jako naturalnego procesu 	-PCPR w Więcborku, -organizacje pozarządowe	
c) organizacja czasu wolnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. organizowanie „Dnia Seniora” 2. organizacja wyjazdów rekreacyjnych, 3. organizacja działań aktywizujących np. wieczory wspomnień 		

Kierunek III

Pomoc w usamodzielnieniu osobom opuszczającym rodziny zastępcze, domy pomocy społecznej oraz niektóre typy placówek opieki-wychowaw.

- A. Organizacja tymczasowych hosteli dla oczekujących na mieszkania komunalne
- B. Pomoc w kontynuacji nauki i znalezieniu pracy

Kierunek III. Pomoc w usamodzielnieniu osobom opuszczającym rodziny zastępcze, domy pomocy społecznej oraz niektóre typy placówek opieki-wychow.			
A. Organizacja tymczasowych hosteli dla oczekujących na mieszkania komunalne	<ol style="list-style-type: none"> 1. pozyskanie i wyposażenie mieszkań komunalnych dla potrzeb osób usamodzielniających się, 2. organizowanie pomocy dla osób usamodzielniających się poprzez poradnictwo, pracę socjalną 	-Starostwo Powiatowe, -PCPR w Więcborku, -samorządy gminne	
B. Pomoc w kontynuacji nauki i znalezieniu pracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. pomaganie w wyrównywaniu zaległości edukacyjnych, poradnictwo wychowawczo-zawodowe, aktywizacja zawodowa 	-PCPR w Więcborku, -Powiatowy Urząd Pracy w Sępólnie Kr., -samorządy gminne	

Kierunek IV**Poprawienie organizacji standardu usług w pomocy stacjonarnej**

- A. Poprawienie poziomu świadczonych usług w istniejących Domach Pomocy Społecznej
 B. Rozszerzenie pomocy stacjonarnej

Kierunek IV Poprawienie organizacji i standardu usług w pomocy stacjonarnej			
A. Poprawienie poziomu świadczonych usług w istniejących Domach Pomocy Społecznej	1 utrzymanie istniejących domów pomocy społecznej na terenie powiatu sepolińskiego oraz dostosowanie do 2006r. istniejących DPS do obowiązujących standardów	-Starostwo Powiatowe, -PCPR w Więborgu, -DPS y	-zgodnie z rozporządzeniem MPiPS z dn.15września 2000r. w sprawie domów pomocy społecznej
B. Rozszerzenie pomocy stacjonarnej	1 utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	-Starostwo Powiatowe, -PCPR w Więborgu	

Kierunek V**Doskonalenie i tworzenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej oraz usprawnienie systemu komunikacji i współpracy pomiędzy realizatorami pomocy społecznej**

- A. Współdziałanie z różnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej
 B. Doskonalenie jakości świadczonych usług
 C. Doskonalenie współpracy z mediami

Kierunek V Doskonalenie i tworzenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej oraz usprawnienie systemu komunikacji i współpracy pomiędzy realizatorami pomocy społecznej			
A. Współdziałanie z różnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej	1. szkolenie kadry i pracowników pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, 2. cykliczne spotkania z w/w podmiotami, 3. organizowanie imprez integracyjnych	Starostwo Powiatowe, -PCPR w Więborgu, -samorządy gminne, Ośrodki Pomocy Społecznej, -organizacje pozarządowe	
B. Doskonalenie jakości świadczonych usług	1. podejmowanie działań informacyjnych na rzecz osób potrzebujących pomocy (np. informatory, plakaty itp.)	-PCPR w Więborgu, -PFRON, -organizacje pozarządowe.	
C. Doskonalenie współpracy z mediami	1. wydawanie publikacji dotyczących stanu pomocy społecznej w powiecie	-PCPR w Więborgu, -samorządy gminne, -organizacje pozarządowe	

Kierunek VI**Wspieranie rodziny jako podstawowego środowiska rozwoju dziecka**

- A. Wczesne oddziaływanie profilaktyczne jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny
 B. Inicjowanie i promowanie wspólnotowych i samopomocowych form wspierania rodziny

Kierunek VI. Wspieranie rodziny jako podstawowego środowiska rozwoju dziecka			
A. Wczesne oddziaływanie profilaktyczne jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny	1. wczesna profilaktyka rodzin, kompensacja potrzeb dzieci w szkole i w środowisku, 2. informacja o możliwości otrzymania pomocy w środowisku popularyzowanie współpracy między rodzicami a wychowawcami, 3. zatrudnianie specjalistów działających na rzecz rodziny i dzieci, 4. wczesna edukacja dotycząca polityki prorodzajnej, 5. kształtowanie autorytetów, -zwiększenie środków finansowych,	-szkoły, -światlice środowiskowe, terapeutyczne, -organizacje pozarządowe -PCPR w Więborgu	

	6.pomoc rodzicom w pokonywaniu niezaradności własnej		
B. Inicjowanie i promowanie wspólnotowych i samopomocowych form wspierania rodziny	1.organizowanie doskazywania, kursów, seminariów, konferencji, 2.promowanie rodziny jako wartości w kształtowaniu osobowości człowieka, 3.utworzenie punktu konsultacyjno-terapeutycznego w formie objazdowej : organizacja spotkań psychoedukacyjnych, udzielanie informacji prawnych, utworzenie klubu młodych twórców, uruchomienie telefonu zaufania, prowadzenie edukacji prorodzinnej, seksualnej, 4.utworzenie punktu specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej	-PCPR w Więcborku, -samorządy gminne, -organizacje pozarządowe, -samorząd powiatowy	

Kierunek VII

Ograniczenie bezrobocia oraz ubóstwa wśród mieszkańców powiatu sępoleńskiego

- A. Zmniejszenie udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy
- B. Zwiększenie liczby lokalnych przedsięwzięć skierowanych do osób bezrobotnych oraz dotkniętych ubóstwem

Kierunek VII. Ograniczenie bezrobocia długotrwałego wśród mieszkańców powiatu sępoleńskiego			
A. Zmniejszenie udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy	1.rozwoj usług doradczych dla osób chcących podjąć samodzielną działalność gospodarczą 2.podniesienie standardu świadczonych usług przez urzędy pracy, 3.utworzenie w każdej gminie centrum samopomocy w zakresie bezrobocia, 4.sciąganie inwestorów – powołanie w każdej gminie stanowiska do promocji(osoba władająca kilkoma językami, posiadająca w swej osobie ofertę ściągająca inwestorów) 5.obniżenie podatków lokalnych, 6.utworzenie Funduszu Poręczeń Kredytowych – uzyskiwanie kredytów przez małe przedsiębiorstwa, które tworzyły by dodatkowe miejsca pracy, 7.utworzenie Funduszu Pożyczkowego – dofinansowanie odsetek od kredytów udzielanych przez banki, refundacja odsetek na kredyty inwestycyjne, wspieranie małych przedsiębiorstw przy współpracy samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych, umiejętność pozyskiwania środków z UE.	-Powiatowy Urząd Pracy, -samorządy gminne, -PCPR w Więcborku	
B. Zwiększenie liczby lokalnych przedsięwzięć skierowanych do osób bezrobotnych oraz dotkniętych ubóstwem	1.poszukiwanie możliwości realizacji przedsięwzięć i programów w oparciu o środki pomocowe UE,	-Powiatowy Urząd Pracy, -samorządy gminne, -PCPR w Więcborku, -organizacje pozarządowe	

	2. wykorzystanie potencjału naukowego w przygotowaniu i realizacji programów lokalnych, 3. rozwój partnerskiej współpracy między władzami lokalnymi w przygotowaniu i realizacji programów skierowanych do osób bezrobotnych oraz dotkniętych ubóstwem		
--	---	--	--

Zakończenie

Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości dążyć do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem.

Celem pomocy społecznej jest także zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Świadczenia pomocy społecznej powinny również służyć umacnianiu rodziny. Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy społecznej powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej. Świadczenia pomocy społecznej udzielane są osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- potrzeby ochrony macierzyństwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej choroby,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- alkoholizmu,
- narkomanii
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Należy tu brać także pod uwagę, że wejście do Unii Europejskiej wymaga dostosowania się naszego kraju do standardów pomocy społecznej tam obowiązujących. Oznacza to przede wszystkim ratyfikację przez Polskę „Europejskiej Karty Społecznej”, która kompleksowo reguluje poziom ochrony socjalnej państw Unii.

Wiąże się to z wielką odpowiedzialnością i stanowić będzie nowe wyzwanie dla samorządu powiatowego w zakresie rozwiązywania problemów i zagrożeń społecznych, ale jednocześnie stwarza szansę, bo już dzisiejsze rozwiązania w systemie pomocy dają samorządom powiatowym i gminnym samodzielność oraz bezpośredni wpływ na ich rozwiązanie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sępoleńskiego to dokument, którego misją są zintegrowane działania pomocy społecznej na rzecz mieszkańców naszego powiatu uwzględniające potencjał wszystkich lokalnych partnerów.

Dokument wyznacza 7 równoważnych celów operacyjnych z obszarami, których rozwój ważny jest dla skutecznej pracy socjalnej w najbliższych latach. Zwracają one uwagę na –niedocenioną do tej pory– konieczność identyfikacji i obserwacji dynamiki zmian społecznych, wskazują przedsięwzięcia profilaktyczne i wspierające proces osiągania samodzielności osób i rodzin.

Dokument jest efektem pracy osób reprezentujących różne środowiska i instytucje zaangażowane w rozwiązywanie problemów społecznych. Trzeba jednak pamiętać, że realizacja zapisów zawartych w strategii możliwa jest przy zaangażowaniu wszystkich współtworzących pomoc społeczną w regionie.